

Сергій Миколайович Іванов,*канд. екон. наук, доцент*E-mail: ivanovsn1954@gmail.com<https://orcid.org/0000-0002-3994-280X>;**Катерина Володимирівна Клименко,***канд. екон. наук*E-mail: klymenko_kateryna@ukr.net<https://orcid.org/0000-0001-8295-1333>;**Максим Володимирович Савостьяненко**E-mail: savomax@ukr.net<https://orcid.org/0000-0002-6712-5831>

Державна навчально-наукова установа

«Академія фінансового управління»

бульвар Дружби народів, 38, м. Київ, 01014, Україна

**СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ ПРОЄКТІВ ФІНАНСОВИХ
ІНСТИТУТІВ РОЗВИТКУ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД**

Для прискорення розвитку національної економіки і промисловості одним із найважливіших є питання розвитку співпраці з міжнародними фінансовими інститутами і підвищення результативності спільних проєктів і програм. Нагальна проблема полягає в розбудові й удосконаленні вітчизняних норм і правил, їх гармонізації з європейськими та світовими підходами (з урахуванням обраного вектора розвитку) задля запобігання або зниження ризиків у процесі підготовки, реалізації, моніторингу, управління й оцінки результативності таких проєктів і програм.

Досліджено підходи до систем моніторингу та оцінки ефективності діяльності фінансових інститутів розвитку, які активно сприяють процесу розбудови суспільства, включаючи досягнення Цілей сталого розвитку, затверджених у 2015 р. на саміті ООН. Доведено відсутність єдиної методики багатокритеріального оцінювання ефективності проєктів, які реалізуються за участю фінансових інститутів розвитку.

Розглянуто такі міжнародні методики, що використовуються для моніторингу й оцінки ефективності проєктів фінансових інститутів розвитку: рейтинг проєктів корпоративної політики (Corporate-Policy Project Rating); рейтинг ефективності розвитку (Development Effectiveness Rating – DER); методологія моделі впливу нідерландського банку розвитку FMO; модель критеріїв успіху (Success Criteria Model); модель впливу на розвиток (Development Impact Model – DIM); системи оцінки Міжнародної фінансової корпорації – система відстеження результатів розвитку (Development Outcome Tracking System – DOTS) та система вимірювання і моніторингу очікуваного впливу (The Anticipated Impact Measurement and Monitoring System – AIMM).

Наголошено на тому, що підходи до моніторингу та оцінки участі фінансових інститутів розвитку у проєктах щодо підвищення ефективності економік країн, у які спрямовані інвестиції, мають містити реалізацію таких чотирьох складових: управління розвитком, вплив на розвиток, ефективність та фінансова комплементарність.

Обґрунтовано, що задля подальшої співпраці України з фінансовими інститутами розвитку в питаннях підвищення її ефективності слід розробити науково-методичний підхід з урахуванням накопиченого досвіду, який би містив різні аспекти, пов'язані з ефектив-

© С.М. Іванов, К.В. Клименко, М.В. Савостьяненко, 2020

ністю проєктів: як з фінансового боку, так і з боку досягнення певних соціальних, кількісних, якісних та інших показників й індикаторів, що відображають ступінь реалізації тих чи інших цілей сталого розвитку.

Ключові слова: міжнародне фінансове співробітництво, фінансові інститути розвитку, результативність й ефективність реалізації проєктів, Цілі сталого розвитку, комплексна оцінка проєктів, моніторинг проєктів, управління, вплив на розвиток, ефективність, фінансова комплементарність.

JEL: E42, F30, F32

Сучасне співробітництво України з багатьма міжнародними фінансовими організаціями (МФО) та фінансовими інститутами розвитку (ФІР) сприяє забезпеченню кредитно-ресурсної, грантової, технічної підтримки розвитку її економіки загалом і промисловості зокрема. Сталий економічний розвиток світової економіки та її суб'єктів, формування нової "розумної" індустрії (Вишневецький, Князев, 2017) потребує розроблення економічних стратегій розвитку, і міжнародні фінансові організації відіграють у цьому процесі важливу роль.

Однією з основних проблем взаємного співробітництва з МФО та ФІР є зниження показників ефективності та результативності реалізації проєктів і програм. Це відбувається і через недостатню увагу, яку приділяють розробці й оновленню нормативно-правового регулювання такого співробітництва, а також сучасним підходам до моніторингу й оцінки ефективності використання коштів МФО та ФІР, їх діяльності в цілому. Актуальність проблеми обумовлена обмеженістю бюджетних ресурсів і зовнішнього фінансування в умовах критичного стану кредитно-боргової сфери.

Слід відзначити, що нещодавно Міністерство фінансів України за підтримки Проєктного офісу реформ та на основі кращих практик країн ОЕСР, методик Sigma та Світового банку розробило і запровадило у своїй діяльності ключові елементи стратегічного планування – Порядок здійснення стратегічного та операційного планування і оновлений Стратегічний план діяльності на 2018-2021 роки (Міністерство фінансів України, 2018а). Одним із важливих завдань Міністерства фінансів України

є здійснення заходів щодо забезпечення виконання фінансових та інших зобов'язань держави в рамках членства України у міжнародних фінансових організаціях. Ключовою метою Міністерства фінансів у сфері співпраці з МФО у 2018-2021 рр. є підвищення її результативності та ефективності. Серед основних завдань Міністерство наголошує на запровадженні каскадного підходу для поліпшення процедури оцінки та вибору проєктів, удосконаленні системи моніторингу реалізації проєктів МФО, забезпеченні першочергової підготовки проєктів МФО в секторах, які визначені пріоритетними в національних стратегічних і програмних документах тощо.

Важливу роль у розвитку співпраці з МФО відіграє виконання Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. Зокрема, для впровадження положень п. 6 «Запровадження комплексної оцінки ефективності та доцільності видатків для забезпечення економії та вивільнення ресурсів для нових пріоритетів» розділу II «Підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики» цього Плану передбачено такі заходи: визначення разом із міжнародними організаціями загальних підходів до виконання секторальної та горизонтальної оцінки ефективності й доцільності видатків; здійснення спільно з міжнародними організаціями секторальної оцінки ефективності та доцільності видатків з метою виявлення неефективних або неактуальних видатків та підвищення ефективності політики; здійснення спільно з міжнародними організаціями горизонтальної оцінки ефективності та доцільності видатків, результа-

ти якої допоможуть у реалізації завдань Стратегії реформування державного управління (Міністерство фінансів України, 2017).

У рамках дослідження підходів до оцінки ефективності та моніторингу діяльності МФО неможливо оминати увагою той факт, що 27 грудня 2018 р. Кабінет Міністрів України розглянув та схвалив Концепцію підвищення ефективності впровадження спільних із МФО проєктів (далі – Концепція), яка передбачає зміну підходів до вибору проєктів для фінансування МФО, а також посилення відповідності проєктів актуальним пріоритетам України. Зазначений документ містить варіанти рішень для підвищення середнього рівня вибірки доступних коштів МФО та поліпшення проєктного менеджменту на різних рівнях, що включає розробку інструментів для мінімізації валютних ризиків, створення платформи для обміну інформацією та багаторівневої системи моніторингу проєктів, регулярні огляди портфеля кредитів і створення відкритого реєстру проєктів МФО. Уже 19 вересня 2019 р. зазначений електронний реєстр проєктів МФО було відкрито (Урядовий портал, 2019).

Концепція має на меті протягом 2018-2021 рр. посилити результативність і ефективність співпраці з МФО, зокрема збільшити частку проєктів, що фінансуються МФО в національній валюті. Крім того, було заплановано розробити спільно з НБУ підходи й інструменти для мінімізації валютних ризиків за контрактами проєктів МФО, включаючи кредитування в гривні (Міністерство фінансів України, 2018b). Це дозволить істотною мірою збільшити вибірку за проєктами, які фінансуються МФО, а отже, суму інвестицій і кредитів на проєкти з підвищення енергоефективності, розвитку транспорту й інфраструктури, малого та середнього бізнесу, комунальних і місцевих проєктів, приватних компаній.

Тому, виходячи з нормотворчої діяльності Міністерства з питань міжнародного фінансового співробітництва та його останніх напрацювань, проблема дослід-

ження підходів до моніторингу й оцінювання ефективності реалізації проєктів міжнародних фінансових організацій є досить актуальною.

Метою статті є дослідження методичних підходів до моніторингу та оцінки ефективності реалізації проєктів за участю міжнародних фінансових інститутів, виявлення їх загальних рис і відмінностей, а також оцінка можливості застосування їх у тому чи іншому вигляді в умовах України.

Проблематиці методичних підходів до моніторингу та оцінювання результативності й ефективності міжнародного фінансового співробітництва присвячено праці багатьох учених, серед яких: Н. Скоробогатова, Н. Балева, О. Білорус, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Кваша, С. Циганов, О. Смагло, Г. Терещенко, О. Капленко, Н. Мікула та ін.

На думку деяких науковців, недостатня результативність використання фінансів державного сектору економіки, як одного з інструментів забезпечення соціально-економічного розвитку, насамперед пов'язана з відсутністю науково обґрунтованих підходів до визначення і конкретизації складових чинників формування, методів моніторингу та механізмів підвищення ефективності.

Так, наприклад, Н. Скоробогатова та Н. Балева (2017) зазначають, що питанню співпраці держави з міжнародними фінансовими інститутами приділяється незначна увага. На основі аналізу основних методичних підходів до оцінки ефективності міжнародного фінансового співробітництва вони дійшли висновку про відсутність єдиного методичного підходу до визначення результативності співпраці на міжнародному, макро-, мезо- та мікрорівнях. Автори пропонують модель комплексного оцінювання ефективності міжнародної фінансової співпраці, яка враховує політичні, соціальні, економічні, фінансові чинники, а також вплив чинників ризику та невизначеності.

Щодо запропонованої моделі, то слід зауважити, що інтегральна оцінка ефектив-

ності співпраці не може бути використана як оцінюючий показник, тому що її ні з чим порівнювати (немає так званого еталону або граничного значення), тим більше, що відсутні розрахунки відносних показників ефективності (політичних, економічних, соціальних та ін.) та їх обґрунтування (хто, як зробив, за якою методикою). Доцільно зробити акцент на оцінці ступеня досягнення Цілей сталого розвитку, які також мали б бути враховані при реалізації проекту.

У джерелах (Білорус, Мацейко, Вітер, 2009; Гальчинський, Геєць, Бабенко та ін., 2004) йдеться про оцінку ефективності і результативності двостороннього співробітництва держав, але здебільшого розглядаються окремі фінансові проекти, кредитні договори, зовнішні позики держави без узагальнень і подальшого їх розповсюдження на співпрацю країни з конкретною міжнародною фінансовою установою.

Багато робіт присвячено проблемам оцінки загального стану, форм співпраці з провідними МФО, ефективності цієї співпраці та основних напрямів її розвитку на сучасному етапі з метою підвищення результативності використання залучених коштів і створення сприятливого інвестиційного клімату у країні (Кваша, Циганов, 2014; Кваша, 2016; Смагло, 2018). Крім того, розглядаються питання необхідності врахування при реалізації проектів з МФО таких пріоритетів: наукова кооперація для забезпечення науково-технічного прогресу; сприяння просуванню на європейські ринки українських технологій і наукоємних товарів; підвищення рівня комерціалізації вітчизняних технологій і виробництва в Україні високотехнологічної продукції для експорту, розвитку експортних операцій та імпортозаміщення (Терещенко, Капленко, Северіна, 2017), складових ефективності позик (Шатковська, 2006) тощо. У деяких публікаціях, з урахуванням активної участі міжнародних фінансових інститутів у програмах публічно-приватного партнерства (ППП), розглянуто суть PPP та оцінку ефективності проектів, які реалізуються в рамках PPP (Ismail, Takim, Egbu, 2010;

Науменкова, Овсянникова, 2013; IESE Business School, 2018, April; Thompson, Goodwin, 2005, March); методи оцінки інвестиційних проектів (Третяк, 2013; Газуда, Рубіш, 2015); оцінки проектів транскордонного співробітництва (Мікула, 2004; Газуда, Рубіш, 2015; Школа, Короп, 2010).

У роботі Н. Скоробогатової та Н. Балевої (2017) запропоновано взяти за основу схему для оцінювання ефективності співпраці з міжнародними фінансовими інститутами, наведену в методиці оцінки ефективності фінансування транскордонного співробітництва, розробленій Н. Мікулою (2004). Однак ця пропозиція не враховує той факт, що транскордонне співробітництво стосується лише вузьких питань співпраці окремих регіонів різних (двох або більше) країн, таких як прикордонна торгівля, соціальні та національні питання, вирішення спільних питань суміжних територій, нормативно-правове, інституційне, кадрове, ресурсне, інформаційне забезпечення, і спрямована на вирішення здебільшого локальних проблем. У зв'язку з цим критерії оцінки даних заходів ураховують специфіку окремих регіональних міждержавних територіальних тимчасових (на час дії проектів або програм) утворень. Ця думка також підтверджується в роботі В. Проскури та М. Фозекош (2018).

У світовій практиці використовуються різні підходи до оцінки результативності проектів і програм та їх моніторингу, які реалізуються за кошти МФО. Розглядаючи питання моніторингу та оцінки діяльності фінансових інститутів розвитку, слід зазначити, що в чистому вигляді методик оцінки ефективності реалізації проектів за участю міжнародних фінансових інститутів в Україні не існує. Про це йдеться у наукових публікаціях, про це свідчить відсутність подібних документів у відповідних за міжнародну співпрацю органах державної влади, а саме міністерствах фінансів, економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України та ін..

Визначення результативності й ефективності використання позик МФО передбачає, крім оцінки економічної ефектив-

ності, розрахунок системи контрольних показників, що характеризують рівень досягнення поставлених завдань, а також контроль за виконанням завдань і моніторинг якості управління позиками. Усе становить механізм оцінки ефективності використання позик МФО.

У даній статті акцентується увага на методиках оцінки ефективності реалізації проєктів фінансових інститутів розвитку, основні особливості функціонування яких та деякі аспекти співпраці з Україною розглянуто в роботі С. Іванова, М. Савостьяненка та К. Клименко (2019).

Так, деякі МФО та ФІР прийняли спеціальні системи моніторингу й оцінки (М/О), щоб оцінити вплив їх діяльності на розвиток та, за необхідності, вносити корективи до проєкту протягом проєктного циклу. Майже всі інструменти можуть або могли бути використані як до (ex ante) моменту здійснення інвестицій для того, щоб визначити, чи слід вкладати кошти в розвиток за певним проєктом, так і після (ex post) інвестування, щоб оцінити досягнутий прогрес, вплив інвестицій на нього та набутий у результаті цього досвід щодо доцільності в подальшому прийняття рішень про інвестиції.

Інструменти М/О є в цілому співставними, але кожен із них пристосований до вимог установи, яка його використовує, а кожна з таких установ оцінює впливи по-різному, часто використовуючи різні заходи, що ускладнює порівняння результатів між ФІР. Тим не менш системи моніторингу та оцінки орієнтовані на досягнення результатів проєктів з розвитку та роблять акцент на визначення того, які зміни, особливо переваги, були досягнуті прямо чи опосередковано через втручання в розвиток, а також на вимірювання того, що було зроблено. За даними ОЕСР, системи М/О «дозволяють політикам відстежувати результати, пропонувати виправлення або вдосконалення у процесі впровадження, а також оцінювати успіх» (OECD, 2010, р. 45).

Задля досягнення умов співставності результатів моніторингу й оцінки 25 най-

більших ФІР підписали Меморандум про взаєморозуміння (2013) з метою полегшення процедури звітності для спільних клієнтів у приватному секторі та взаємного навчання, в контексті реалізації якого було погоджено створення переліку «Гармонізовані показники для операцій приватного сектору» (Harmonized Indicators for Private Sector Operations – HIPSO) (HIPSO, 2019a) і передбачено, що якщо ФІР відстежує результати розвитку, то «вона має використовувати гармонізовані визначення та одиниці виміру», а також «якщо вона має систему відстеження результатів, де використовуються показники такі ж самі, як і гармонізовані, то вона замінює їх відповідно» (HIPSO, 2019b).

Наразі налічується 38 показників звітності, які розбито на 15 різних секторів та галузей (включаючи наскрізні) (HIPSO, 2019a). П'ятнадцять показників HIPSO прирівняні до показників IRIS (Identification and Referral to Improve Safety) – каталогу загальноприйнятих показників ефективності, які провідні інвестори використовують для вимірювання своїх соціальних, екологічних і фінансових показників діяльності.

Як зазначено у матеріалах брифінгу Європейської мережі з питань заборгованості та розвитку (Eurodad, 2015), системи М/О відіграють вирішальну роль, оскільки є важливими для досягнення таких цілей: підтримати підзвітність за ефективне використання коштів як для уряду, так і для громадян, а також для цільової групи проєкту; підвищити продуктивність проєктів, зосередивши їх на досягненні результатів та впливу; створити систему реєстрації набутого досвіду, яким можуть ділитися та користуватися керівники проєктів у майбутньому; удосконалити розробку та виконання проєктів і програм.

Принципи оцінки ефективності проєктів фінансових інститутів розвитку

Розглянемо основні підходи до моніторингу та оцінки участі ФІР у процесах розвитку з урахуванням реалізації таких складових: управління, вплив на розвиток,

ефективність та фінансова комплементарність (Eurodad, 2015).

Головним питанням з точки зору критерію «управління» стає кількість ступенів свободи при реалізації проєктів за участю ФІР, які мають країни-реципієнти. Основну роль у цьому відіграють фінансові інститути розвитку, які надають фінансування. З одного боку, це природно, коли банк або будь-яка фінансова установа зацікавлена у профільному спрямуванні своїх фінансових ресурсів у проєкт; з іншого – призводить до певного «закабалення» або «поневолення» позичальника, обмеження його впливу як на вироблення інвестиційних стратегій, так і на перебіг їх запровадження. Дослідження Eurodad (Romero, 2014) підтверджує той факт, що більшість багатосторонніх ФІР стикаються з подібними проблемами, оскільки їх структури управління значною мірою упереджені на користь розвинутих країн та їх інвестиційних стратегій, які майже взагалі не враховують планів розвитку країни-реципієнта.

Власність на стратегії розвитку слід розглядати як один із ключових принципів ефективності розвитку. У зв'язку з цим дуже важливо на попередньому етапі дати оцінку того, як стратегії розвитку (скорочення бідності, збереження довкілля країн-бенефіціарів тощо) або політики будуть ураховані протягом усього циклу проєкту, а також після його завершення.

Також у партнерстві дуже важливим є дотримання Керівних принципів ООН щодо бізнесу та прав людини і залучення зацікавлених сторін для оцінки ризиків у даній сфері. Цей процес має включати на попередньому етапі розробки проєкту багатосторонні консультації з потенційно причетними групами та іншими відповідними зацікавленими сторонами (United Nations, 2011). Отже, важливо встановити, чи достатньою мірою системи моніторингу та оцінки ФІР ураховують й аналізують рівень взаємодії із зацікавленими сторонами країн-реципієнтів протягом усього циклу проєкту.

Однією з важливих складових управління є прозорість і підзвітність – право на

доступ до інформації, що належить державним органам. Це фундаментальне право гарантоване міжнародним правом і визнано, зокрема, Європейським судом з прав людини та Комітетом ООН з прав людини (The United Nation Human Rights Committee, 2019). Згідно з принципом № 2 Хартії про прозорість МФО, яку було висунуто Глобальною ініціативою прозорості і яка є важливою базою для оцінки рівня прозорості ФІР, «міжнародні фінансові інститути повинні автоматично розкривати та широко і безкоштовно розповсюджувати широкий спектр інформації про їхні структури, фінанси, політику та процедури, процеси прийняття рішень, роботу країни та проєкту» (Global Transparency Initiative, 2006). Крім того, важливим показником є наявність і запровадження механізмів розгляду скарг у рамках М/О.

Прозорість по відношенню до широкої громадськості значно обмежена, особливо при кредитуванні через фінансових посередників (CAO, 2012). Це стримує реалізацію Пусанської угоди про партнерство (OECD, 2011), у якій визначено принципи, зобов'язання та дії, що становлять основу ефективної співпраці для підтримки міжнародного розвитку. Зазначена Угода – це консенсус, який підтримало широке коло урядів та організацій, серед її основних принципів – відповідальність за пріоритети розвитку країн, що розвиваються, зосередження на результатах, інклюзивне партнерство з метою розвитку, прозорість і підзвітність один одному.

Упровадження наведених принципів уможливить докладання зусиль для досягнення конкретних і стійких результатів, включаючи поліпшення управління результативністю, моніторингом і оцінкою, звітністю про прогрес. Крім того, це сприятиме посиленню підтримки, зміцненню національного потенціалу, використанню різноманітних ресурсів й ініціатив для забезпечення розвитку. Як результат, збільшиться підтримка країн, що розвиваються, за рахунок сприяння використанню та посиленню впливу різноманітних форм фінансування та видів діяльності на розвиток

підприємств – отримувачів інвестицій від ФІР.

При розгляді критеріального показника «вплив на розвиток» у системах М/О фінансових інститутів розвитку слід ураховувати щонайменше два напрями: вплив на зменшення бідності та скасування нерівності, включаючи права жінок, дівчат і маргіналізованих груп населення; вплив на навколишнє середовище і завдання в галузі збереження – дотримання екологічних стандартів, скорочення обсягу викидів парникових газів, збереження біорізноманіття та водних ресурсів.

Щодо відповідності даному критерію, то слід зауважити, що повною мірою вона не дотримується – про це йдеться у звіті Незалежної групи оцінювання (The Independent Evaluation Group – IEG) щодо інвестиційної діяльності Міжнародної фінансової корпорації: «Менше половини розглянутих проєктів включало докази бідності (мається на увазі «вплив на зменшення» – *авт.*) та дистрибуційні аспекти в диязайні проєкту...» (IEG, 2011, р. xi).

Формально критерій «фінансової комплементарності» стосується того факту, що втручання ФІР приводить до інвестицій, які не могли б бути здійснені без фінансової підтримки ФІР. Комітет мприяння розвитку ОЕСР (Development Assistance Committee – DAC) стверджує, що комплементарність діяльності має бути основною вимогою для ФІР. Головна мета ФІР має полягати не в конкуруванні на місцевих ринках у країнах Офіційної допомоги розвитку (Official development assistance – ODA), а в їх посиленні (OECD, 2015). Отже, оцінка ступеня забезпечення об'єктивними заходами ФІР інтеграції у фінансову комплементарність має бути центральним елементом систем М/О.

Аналіз міжнародних методик моніторингу та оцінки ефективності проєктів фінансових інститутів розвитку

Розглянемо деякі системи оцінювання результатів, які наразі використовуються (як еволюція попередніх) окремими ФІР.

1. *Рейтинг проєктів корпоративної політики (Corporate-Policy Project Rating – GPR)* (Corporate-Policy Project Rating (GPR), 2013) є інтегрованим інструментом оцінювання, який був запроваджений німецькою DEG у 2000 р. з метою поліпшення вимірювання загальної якості своїх проєктів, а з 2002 р. він почав використовуватися у поточній практиці. Цей рейтинг застосовується також французькою PROPARCO (з модифікаціями) та іншими ФІР. За допомогою GPR корпоративна якість проєкту набуває прозорості та полегшує оцінювання портфеля – як на попередній стадії (цільові параметри на момент затвердження), так і після його реалізації (фактичне виконання після декількох років реалізації інвестиційного проєкту).

З метою оцінки якості проєкту GPR використовує систему індексних балів, яка поєднує в єдиному індексі чотири індикатори: довгострокову прибутковість проєкту як показник фінансової стійкості проєктної компанії в країні інвестицій; результати / стійкість розвитку з окремою специфікацією за проєктами для різних секторів залежно від їх видів; стратегічну роль DEG з точки зору виконання нею своєї ролі як фінансово-консультаційної установи з розвитку у відповідному проєкті та рентабельність власного капіталу DEG.

Із загальних значень індексу формуються шість груп якості, що дозволяє класифікувати проєкти від «дуже хороший» (оцінка 1) до «явно недостатній» (оцінка 6). Максимум 500 балів, які може отримати проєкт, розподіляються між чотирма індикаторами таким чином:

- 1) довгострокова прибутковість проєкту (максимум 150 балів);
- 2) результати / стійкість розвитку (максимум 150 балів);
- 3) стратегічна роль DEG (максимум 100 балів);
- 4) рентабельність власного капіталу DEG (максимум 100 балів).

Для кожного типу проєкту деякі результати розвитку мають особливо велику вагу. Так, у проєктах щодо виробничих компаній до таких належать навчання, рин-

кові / структурні перетворення та соціальні наслідки. При оцінюванні проєктів фінансового сектору та фондів приватного капіталу особливо високу вагу мають показники, які відображають сприяння розвитку та стабілізації (розширенню та поглибленню) фінансового сектору в країні інвестицій. В інфраструктурних проєктах дуже велику вагу має внесок у скорочення вузьких місць та підвищення продуктивності порівняно з місцевим стандартом. Заходи, що безпосередньо сприяють зменшенню бідності, такі як створення робочих місць, окремо зважуються у всіх проєктах.

Індикатор «стратегічна роль DEG», орієнтований на дотримання DEG принципу компліментарності, має особливо високу оцінку. У ньому, серед інших, ураховуються такі показники: інвестиції в країні Африки, малі та середні підприємства, країни з низьким рівнем доходу і високим ризиком, фінансування власного капіталу, мобілізація додаткового приватного капіталу, сприяння корпоративному управлінню, екологічні та соціальні стандарти, корпоративна соціальна відповідальність.

GPR – це багатофункціональний інструмент, який застосовувався за такими напрямками:

експертний (до початку – ex ante) відбір проєктів на основі очікуваних результатів;

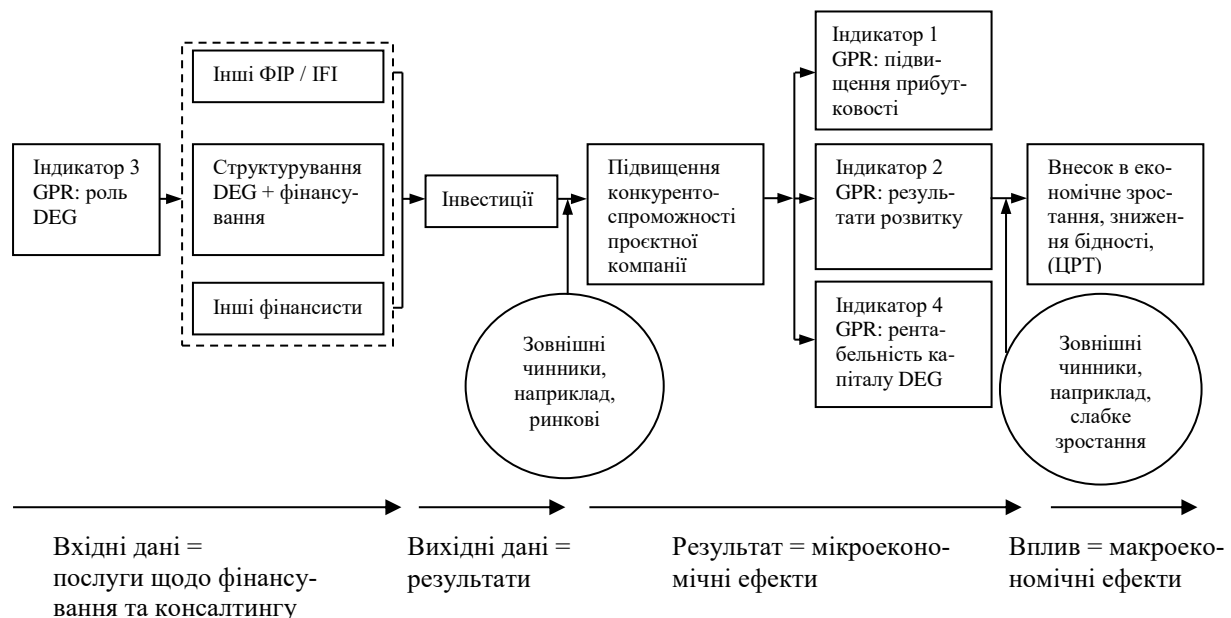
моніторинг проєкту протягом та після (ex post) виконання для оцінки фактичного впливу портфельних компаній на розвиток і визначення найкращих практичних моделей проєктів;

забезпечення «інституційного навчання», тобто підвищення рівня сприйняття й усвідомлення співробітниками DEG питань розвитку;

стратегічне управління портфелем та його ранжування – порівняння проєктів на попередніх стадіях і після їх завершення, аналіз середніх значень оцінок та / або часових рядів, оцінка регіональних та / або галузевих портфельів;

зв'язки з громадськістю.

Корпоративна мета DEG – сприяння розширенню приватного сектору в країнах, що розвиваються. На рис. 1 наведено причинно-наслідковий ланцюг між роллю DEG та фінансування з її боку, інвестиціями та поліпшенням конкурентоспроможності проєктної компанії, наслідками розвитку та потенційним внеском у зменшення бідності та досягнення інших цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ).

Складено за джерелом (OECD, 2015).

Рисунок 1 – Причинно-наслідковий ланцюг: роль DEG у розвитку

Прикладами прямих внесків у ЦРТ є сільськогосподарські проекти, які охоплювали некваліфікованих працівників (ЦРТ № 1), проекти зі складовою ВІЛ / СНІДу (ЦРТ № 6), упровадження екологічних стандартів Світового банку (ЦРТ № 7) та обрані проекти у фінансовому секторі, сфері телекомунікацій (наприклад, ЦРТ № 8 – підвищення рівня оплати праці за рахунок інвестицій у мобільну мережу).

2. *Рейтинг ефективності розвитку – DERA (Development Effectiveness Rating) (Development Effectiveness Rating (DERA), 2018).* З урахуванням Порядку денного сталого розвитку до 2030 року, цілей сталого розвитку (ЦСР), 15-річного досвіду роботи з GPR та ініціатив щодо гармонізації показників DEG удосконалив свою багатовимірну оцінку розвитку на основі індексу.

DERa відображає внесок окремих клієнтів у розвиток та відстежує зміни в роботі у періоді після інвестицій DEG. На основі оцінок DERa DEG може будувати свою звітність про вплив й управляти загальною якістю розвитку свого портфеля. Рейтинг DERa заснований на так званій теорії змін, методології, яка використовується для пояснення просування процесу (реалізації проекту) вбік бажаних змін шляхом відображення причинно-наслідкових зв'язків між початковими діями клієнтів DEG з одним або кількома цільовими результатами і, нарешті, їх наслідками. У своїй діяльності DEG прагне досягти певних цілей: забезпечення зростання кількості робочих місць і поліпшення умов праці, сприяння збільшенню місцевих доходів та підтримка трансформаційних процесів на ринках, що розвиваються, шляхом стійких дій і створення переваг для місцевих громад. Для цього використовується п'ять ключових категорій результатів: гідні робочі місця, місцевий дохід, розвиток ринку та відповідних секторів – як основні наслідки розвитку, а охорона довкілля та суспільні блага – як спосіб ведення бізнесу. Кожна розглянута категорія складається з набору показників, які фіксують внесок клієнта у цю конкретну категорію.

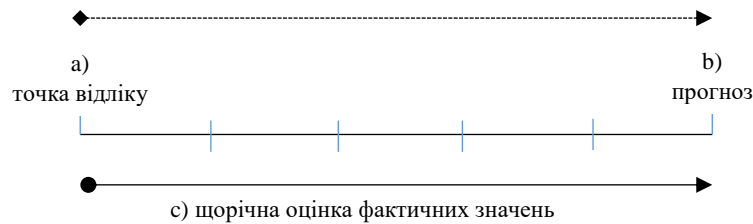
DERa використовує накопичувальну оцінку з максимальним значенням 150 балів. Для зручності інтерпретації оцінка пов'язана з якісною категоризацією, яка виглядає таким чином: ≥ 100 балів – проект винятковий; 85-99 – дуже добрий; 70-84 – добрий; 50-69 – задовільний; ≤ 49 балів – незадовільний.

Сумарна оцінка за категоріями «гідні робочі місця», «місцевий дохід» і «розвиток ринку та секторів», які є основними наслідками розвитку діяльності приватного сектору, становить 75% від загальної оцінки. Оцінка за категоріями «охорона навколишнього середовища» та «суспільні блага», як результат сталого ведення бізнесу, дорівнює 25% від загальної оцінки, серед якої «охорона навколишнього середовища» має дещо більшу вагу, оскільки це частково пов'язане з наслідками для громади.

Крім основних, використовуються і додаткові показники звітності, які встановлюють, чи здійснює клієнт внесок у досягнення ЦСР та чи була додаткова фінансова угода з фінансової та / або ціннісної точки зору включена в DERa з метою звітності. Окрім показників, які оцінюються, до категорій результатів включено ще декілька конкретних показників для виявлення більш детальної картини історії розвитку.

DERa застосовується впродовж проектного циклу кожної транзакції (рис. 2). До затвердження транзакції виконується початкова оцінка DERa. Вона складається з: а) точки відліку з фактичними значеннями показників до початку інвестування; б) прогнозу очікуваних результатів від інвестицій на 5-річний період. Після того як зобов'язання з інвестування здійснюються, DERa щорічно оновлюється фактичними значеннями (с). Це дозволяє аналізувати зміни внеску клієнтів DEG у розвиток після інвестицій з боку DEG.

3. *Методологія моделі впливу голландського банку розвитку FMO (FMO Impact Model Methodology – IMM) (FMO, 2019)* також узгоджується з цілями сталого розвитку. У її фокусі три Цілі: гідна робота та економічне зростання (ЦСР 8), скорочення

Складено за джерелом (Development Effectiveness Rating (DERa), 2018).

Рисунок 2 – Застосування системи DERa протягом проєктного циклу

нерівності (ЦСР 10) та боротьба зі зміною клімату (ЦСР 13). У 2013 р. ФМО мала на меті подвоїти свій вплив на розвиток і вдвічі зменшити свій «відбиток» до 2020 р. Подвоєння впливу розглядається через призму дворазового збільшення кількості робочих місць (прямих і непрямих), які ФМО створює за допомогою нових зобов'язань (як власних, так і за рахунок каталітичного ефекту). Зменшення вдвічі свого «відбитку» пов'язане з подвоєним зменшенням кількості викидів парникових газів завдяки інвестиціям. Підтримка робіт, спрямованих на уникнення викидів парникових газів, – це поточний показник внеску фінансової інституції розвитку в ЦСР 8 та ЦСР 13. Ці орієнтири сформульовані відносно базового рівня, заснованого на розрахунку трирічної ковзної середньої показників контрактів, завершених у період 2010-2012 рр. Подвоєння та скорочення вдвічі планується у 2018-2020 рр. проти базового рівня, результати якого опубліковано в щорічному звіті ФМО за 2014 р. (ФМО, 2014).

ФМО як загальний знаменник обрала зайнятість, оскільки остання у приватному секторі вважається рушійним чинником зменшення бідності в країнах, що розвиваються, а заробітна плата на цих робочих місцях становить найбільшу частину доданої вартості. Крім того, кількість робочих місць, які були підтримані, може бути об'єднана в різних галузях і країнах. Зайнятість, як найбільш відповідний показник впливу, розглядається й іншими банками розвитку (IFC, CDC), що, зокрема, проілю-

стровано у «Дослідженні робочих місць МФК» (IFC Jobs Study, 2013) та «Світовому звіті про розвиток за 2013 рік» (World Development Report 2013) (World Bank, 2012).

Зменшення «відбитку» наполовину – уникнення викидів парникових газів – розраховується лише для проєктів, позначених як «зелені», відповідно до міжнародних визначень і формального внутрішнього процесу, заснованого на принципі «чотири ока»¹.

Парниковий газ (ПГ, виміряний в еквіваленті CO₂) є найбільш часто використовуваним показником екологічної стійкості, який має глобальний стандарт звітності (протокол ПГ). З урахуванням його глобального характеру ПГ є загально визнаним чинником, який може бути об'єднаний в інвестиційному портфелі.

Модель IMM охоплює нові зобов'язання ФМО, включаючи всі види операцій (позики, власний капітал та гарантії), клієнтів (проєкти, компанії та фінансові посередники) та регіони (Африка, Європа, Центральна Азія, Латинська Америка, Карибський басейн). Вплив інвестицій ФМО

¹ Принцип «Чотири ока» означає, що певну діяльність, тобто рішення, транзакцію тощо, повинні затверджувати щонайменше дві особи. Цей механізм контролю використовується для полегшення делегування повноважень і підвищення прозорості. Такий підхід не тільки забезпечує ефективність процесів, сприяючи швидкому прийняттю рішень при одночасному дієвому контролі та моніторингу, але і спричиняє культурні зміни. Співробітники можуть виконувати ці процеси незалежно від того, знаходяться вони у штабі чи на місцях (UNIDO, 2019).

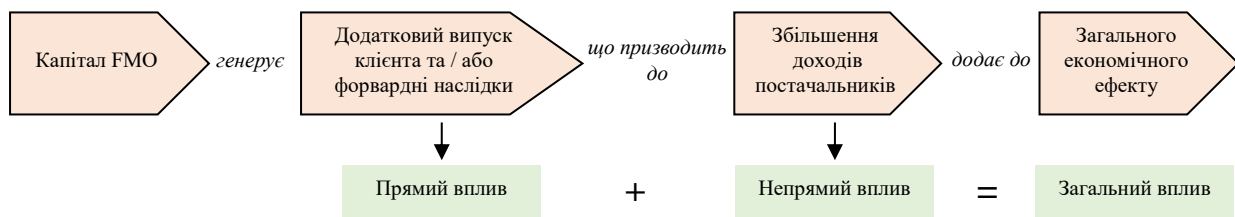
оцінюється з урахуванням підвищення ефективності кінцевого бенефіціара.

Таким чином, модель IMM оцінює вплив на основі двох економічних (підтримувані робочі місця як сума всіх робочих місць, пов'язаних із фінансуванням фінансового ринку; додана вартість як сума всіх заробітних плат, податків і прибутків, пов'язаних із фінансуванням фінансового ринку) та двох екологічних (викиди ПГ – сума викидів CO₂ та не-CO₂, пов'язаних із фінансуванням FMO; уникнення викидів

парникових газів – сума викидів CO₂ та не-CO₂, якої вдалося уникнути завдяки фінансуванню FMO) показників.

Звіти про фінансові послуги щодо підтримуваних робочих місць й уникнення викидів парникових газів, доданої вартості показників і викидів ПГ використовуються для внутрішніх цілей.

Розглянута модель базується на статистичній методології для вимірювання граничного ефекту від капіталу FMO (рис. 3).

Складено за джерелом (FMO, 2019).

Рисунок 3 – Робота моделі FMO

За допомогою додаткового капіталу компанія може забезпечити більший економічний результат, що дає змогу створювати додаткові робочі місця, а також здійснювати екологічний внесок. Згодом, завдяки цьому додатковому результату, компанія також збільшує споживання ресурсів, стимулюючи тим самим економічні й екологічні наслідки для постачальників компанії та тих, хто обслуговує цих постачальників.

Основна перевага методології полягає в тому, що вона дозволяє кількісно оцінити більш широкий вплив інвестицій у різні сектори економіки: як безпосередньо, так і через фінансових посередників. Модель «вхід-вихід» – це точний академічний метод, однак його застосування має такі обмеження:

модель передбачає розрахунок оцінки попереднього впливу, тому вплив, який реально був одержаний (ex-post), може відрізнятися від попередніх очікувань;

оскільки аналіз здійснюється на певний момент часу, він не враховує будь-

яких структурних змін в економіці (наприклад, підвищення продуктивності праці);

оцінки базуються на історичних відносинах, тоді як методологія – на сучасних наявних (макро-) економічних даних;

інвестиції FMO розглядаються як інвестиції будь-якого іншого кредитора, і передбачається, що фінансова підтримка FMO не впливає на відносини між секторами економіки;

оцінки непрямого впливу ґрунтуються на середніх галузевих показниках (через таблиці входу / виходу).

4. *Модель впливу на розвиток (Development Impact Model – DIM)*, яку використовує Датський інститут фінансування розвитку (The Danish Development Finance Institution – IFU). За цією моделлю інвестиційні проекти оцінюються та контролюються з точки зору як фінансової віддачі, так і очікуваних результатів розвитку, які є ключовим керівним принципом інвестиційної діяльності (DANIDA, 2017). Ця система оцінювання повністю функціонує із січня 2017 р., замінивши колишню Модель

критеріїв успіху (Success Criteria Model – SCM), що застосовувалася до цього у IFU протягом більше 10 років.

Модель SCM складалася з чотирьох частин (груп критеріїв) (Lemma, 2015):

вплив на розвиток (50% вагомості); комплементарність інвестицій для країн-реципієнтів, вплив на зайнятість, передача знань і розв’язання проблем корпоративної соціальної відповідальності (як зв’язок із досягненням ЦРТ тощо);

внесок фонду (20% від загальної оцінки) – новизна проєкту, рівень участі IFU, оцінка політичних та інших ризиків для інвестицій, спроможність для зовнішньої мобілізації капіталу;

стійкість проєкту (20% вагомості) – оцінка прибутковості інвестицій, фінансових ризиків для інвестицій, якості управління проєктами та корпоративного управління;

ефективність фонду (10%) – оцінка прибутковості проєкту, якості управління коштами та витратами, а також обсягу і тривалості інвестицій.

Ті проєкти IFU, які набирали менше 50% від загальної потенційної оцінки, вважалися недоцільними. Достатній рейтинг надавався проєктам, які набирали від 50 до 60% від загальної оцінки; добрий – від 60 до 80%, а відмінний – тим, які набрали більше 80%.

Модель впливу на розвиток IFU розроблена з урахуванням досвіду, набутого в рамках гармонізованого підходу міжнародних фінансових інститутів, спільної системи вимірювання впливу HPSO, ініційованої великими міжнародними фінансовими установами. Нова система моніторингу впливу на розвиток, яку використовує IFU, складається з 38 показників, вимірюваних в інвестиційному портфелі. Вони поділяються на загальні показники розвитку та групу з трьох більш специфічних (стратегічних) показників.

У DIM загальний рейтинг оцінюється відповідно до заздалегідь визначених одиниць і порогових значень та відповідно до

очікувань IFU. Кожній групі індикаторів присвоюється рівень якості (рейтинг) «перевищує», «відповідає» або «нижче», і проєкту надається загальний рейтинг, який може змінюватися від критичного до поганого, достатнього, доброго та відмінного. Очікувані результати конкретної інвестиції використовуються для прийняття рішень колегією IFU.

5. До недавнього часу Міжнародна фінансова корпорація (International Finance Corporation – IFC) використовувала дві основні системи для оцінки результатів впливу інвестицій: *DOTS (Development Outcome Tracking System – Система відстеження результатів розвитку)*, яка вимірювала прогрес у розвитку від здійснених інвестицій (і певною мірою їх вплив) та *IDG (International Development Goals – Міжнародні цілі розвитку)*, що вимірювали інвестиційний вплив (Lemma, 2015; IFC, 2019).

DOTS використовувалася як інструмент моніторингу й оцінки, який допомагав відстежувати результати розвитку впродовж проєктного циклу інвестицій з боку МФК. Рейтинг DOTS базувався на оцінці показників проєктів за ключовими сферами діяльності (фінансовою, економічною, екологічною, соціальною) та розвитком приватного сектору.

Окрім системи DOTS, з 2011 р. МФК почала використовувати систему Міжнародних цілей розвитку. Мета даної системи полягала в інтегруванні вимірювання результатів МФК із цілями розвитку тисячоліття та секторальними цілями високого рівня, які використовуються Міжнародною фінансовою корпорацією для впливу на процес прийняття стратегічних й оперативних рішень.

6. У липні 2017 р. як пілотна була запущена нова система оцінювання впливу проєктів МФК на розвиток – Система передбачуваного вимірювання та моніторингу впливу (*The Anticipated Impact Measurement and Monitoring – AIMM*). Вона додає додаткові інструменти аналізу, відстеження та вимірювання до поточної сис-

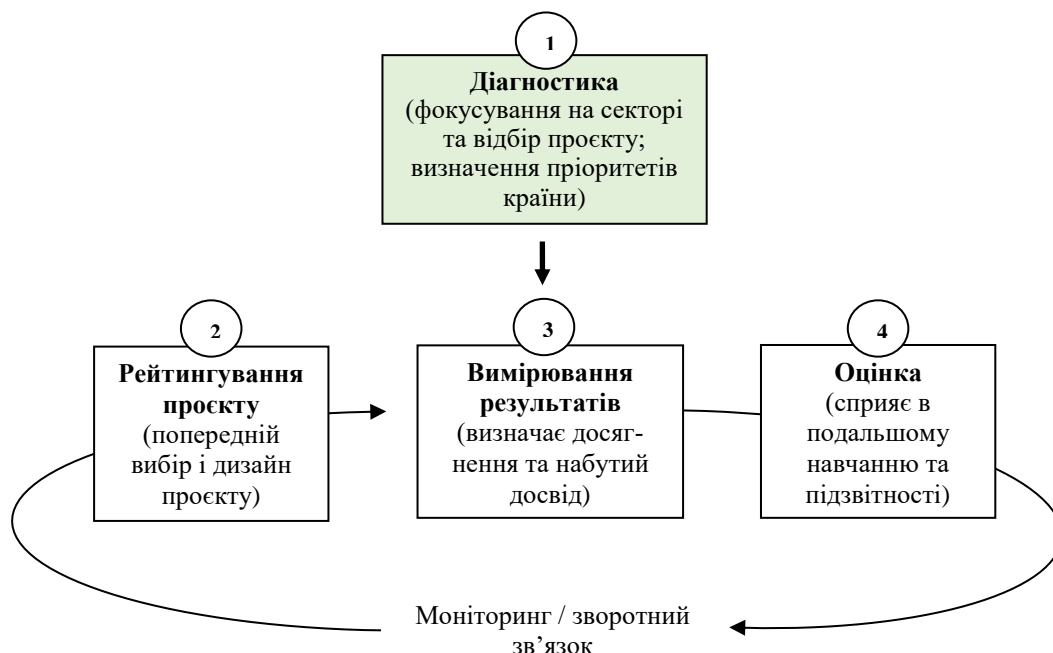
теми оцінки впливу МФК – DOTS, яка враховувала лише прямий вплив проектів і лише протягом трьох років після їх початку (Edwards, 2017). У 2018 р. МФК почала здійснювати оцінку впливу на розвиток усіх своїх інвестиційних проектів за допомогою системи АІММ (IFC, 2018). Нова система пропонує «наскрізну» (комплексну) структуру оцінювання, покликану допомогти керівникам МФК та його правлінню приймати рішення про те, які проекти слід затверджувати на основі кількісних та якісних показників, оцінок можливих наслідків проекту щодо подолання бідності та створення ринку. Вона дає змогу МФК оцінити очікуваний вплив інвестицій на розвиток, що дозволяє встановити амбітні, але досяжні цілі та вибрати проекти з найбільшим потенціалом для фінансової стійкості та впливу на розвиток.

Однією з переваг системи АІММ є створення в її рамках «прямих циклів зворотного зв'язку» між результатами оцінки проектів і способом проектування та вибору проектів. Крім того, система дає можливість залучати персонал із моніторингу й оцінювання до процесу прийняття рішень

щодо проектів ще до їх затвердження, створюючи таким чином дуже прямий цикл зворотного зв'язку між оцінкою та розробкою проекту.

Система АІММ дозволяє МФК оцінити системний ефект дії проекту на загальний ринок за рахунок того, що розглядає його вплив на зацікавлені сторони, а також вивчає більш широкі наслідки для економіки та суспільства, включаючи допомогу в досягненні цілей, які становлять основу зусиль щодо створення ринків, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності, еластичності, стійкості, інтеграції на ринках і між ними, інклюзивності та стійкості.

Таким чином, систему АІММ можна представити як послідовність кроків, яка підключає діагностику (1) до попереднього вибору / оцінки проектів (2), пов'язаних із вимірюванням результатів під час нагляду за портфелем (3) і подальшою оцінкою (4) (рис. 4). Загалом система АІММ складається з двох критичних стовпів: рейтингування проектів та вимірювання результатів, які допомагають задіяти «наскрізну» (комплексну) структуру оцінювання для втручання МФК.

Складено за джерелом (IFC, 2018).

Рисунок 4 – «Наскрізна» (комплексна) система підтримки для оцінки впливу

Висновки. Узагальнення характеристик методів оцінок впливу на розвиток різних ФІР свідчить про їх еволюцію з урахуванням змін у світовому розвитку й орієнтації суспільства на досягнення Цілей сталого розвитку. Однак питання щодо оцінки, особливо діяльності ФІР та їх ролі в реалізації проєктів, залишаються невирішеними. Так, ФІР стикаються із серйозними проблемами прозорості при роботі з фінансовими посередниками. Обмеженість прозорості ФІР для широкої громадськості стримує здатність зацікавлених сторін ефективно здійснювати зовнішній контроль (Romero, 2014).

Більшість багатосторонніх компаній сьогодні страждає від того, що їх структура управління значною мірою упереджена на користь розвинутих країн, а інвестиційні стратегії не керуються національними планами розвитку. виправити цю ситуацію можуть лише основні реформи структур управління. Виклики, з якими стикаються операції деяких ФІР, полягають у такому: не завжди простежуються чіткі результати розвитку; у стратегіях ФІР невелика власність країн, що розвиваються; недостатня прозорість і погана відповідальність; макроекономічні ризики. Ще одним гострим питанням є таке: чи розглядаються інвестиції з боку ФІР як додаткове фінансування, чи вони є спробою витіснити інших конкурентів?

Перш ніж продовжувати і поглиблювати операції ФІР, слід виконати їх повний огляд з точки зору країн, що розвиваються. Це має зробити, наприклад, комітет незалежних експертів з уряду, громадських організацій та приватного сектору в тих країнах, які отримують фінансування. Основними завданнями, спрямованими на вирішення даних проблем для ФІР, є такі:

оприлюднення результатів розробки всіх проєктів на рівні проєкту, а не в агрегованому вигляді. Це має вирішальне значення для підвищення відповідальності перед зовнішніми зацікавленими сторонами;

спрямування дослідницьких зусиль на визначення найкращих практик стосовно фінансових інструментів з акцентом на вплив на розвиток і не витіснення інших джерел приватного фінансування;

орієнтація інвестицій на вітчизняні підприємства, які належать та розташовані в країнах, що розвиваються. Це сприятиме розвитку конкурентоспроможної місцевої промисловості та стимулюватиме мобілізацію внутрішніх ресурсів;

встановлення високих стандартів прозорості та підзвітності;

поліпшення узгодженості політики міжнародних донорів щодо розвитку шляхом запобігання ухиленню від сплати податків, дотримання високих корпоративних стандартів і підтримки екологічно чистих проєктів;

дотримання принципів відповідального фінансування.

Для подальшої співпраці України з ФІР у питаннях розвитку та підвищення її ефективності на основі накопиченого досвіду слід розробити підхід, який би враховував різні аспекти, пов'язані з ефективністю проєкту: як з фінансового боку, так і з боку досягнення певних соціальних, кількісних, якісних та інших показників, індикаторів, що відображають ступінь досягнення тих чи інших цілей сталого розвитку.

Доведено відсутність єдиної методики багатокритеріального оцінювання ефективності проєктів міжнародних фінансових інституцій. Використання комплексного підходу до підвищення ефективності моніторингу та реалізації проєктів МФО у державному та приватному секторах може відбуватися з урахуванням наведених критеріїв при вдосконаленні методології оцінки. Результати аналізу можуть стати основою для формулювання пропозицій щодо вдосконалення системи управління залученими ресурсами МФО, які спрямовані на оптимізацію процедур і термінів підготовки проєктів за умов підвищення ефективності їх реалізації, збільшення вибірки коштів за

проектами, зменшення кількості анульованих проєктів, розширення доступу вітчизняних товаровиробників і постачальників до участі у тендерних процедурах із закупівель за проєктами, що фінансуються МФО.

Література

- Білорус О.Г., Мацейко Ю.М., Вітер І.І. (2009). *Глобальні стратегії Євросоюзу*. Кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», Ін-т світ. економіки і міжнар. Відносин НАН України, Міжнар. ін-т глобалістики. К.: КНЕУ, 528 с.
- Вишневський В.П., Князев С.І. (2017). Смарт-промисловість: перспективи і проблеми. *Економіка України*. 2017. № 7. С. 22-37.
- Газуда Л.М., Рубіш М.А. (2015). Реалізація спільних проєктів транскордонного співробітництва. Ужгород: ФОП Сабов А.М. 276 с.
- Гальчинський А.С., Геєць В.М., Бабенко С.Г. та ін. (2004). Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 - 2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції». К. 413 с.
- Іванов С.М., Савостьяненко М.В., Клименко К.В. (2019). Актуальні питання діяльності фінансових інституцій розвитку: загальна оцінка та українська практика. *Наукові праці НДФІ: наук. зб. Вип. 2 (87)*. С. 76-94.
- Кваша О.С. (2016). Тенденції співробітництва України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 7. Ч. 1. С. 157-162.
- Кваша О.С., Циганов С.А. (2014). Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями – аналіз та перспективи взаємодії. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського*. Вип. 5.3 (112). *Економічні науки*. С. 65-71.
- Мікула Н. (2004). Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. Львів: ІРД НАН України. 395 с.
- Міністерство фінансів України (2017). План заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження КМУ від 24 травня 2017 р. № 415-р. URL: <https://minfin.gov.ua/news/view/kabin-ukhvalyv-stratehiiu-upravlinnia-derzhavnuyu-finansamy-na-roky?category=bjudzhet> (дата звернення: 29.12.2019).
- Міністерство фінансів України (2018а). *Стратегічний план діяльності Міністерства фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/strategichnij-plan-dijalnosti-minfinu> (дата звернення: 29.12.2019).
- Міністерство фінансів України (2018б). *Концепція щодо підвищення ефективності впровадження спільних з МФО проєктів*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/news/kabinet-ministriv-skhvalyv-kontseptsiu-pidvyshchennia-efektyvnosti-vprovadzhennia-spilnykh-z-mfo-proektiv> (дата звернення: 29.12.2019).
- Науменкова С., Овсянникова Я. (2013). Особливості оцінювання ефективності проєктів публічно-приватного партнерства: зарубіжний досвід та українська практика. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. Вип. 134. С. 47-51.
- Проскура В.Ф., Фозекош М.Л. (2018). Проблеми та перспективи реалізації транскордонного співробітництва на місцевому рівні. *Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство*. Електронне наукове фахове видання. Вип. 14. С. 139-146.
- Скоробогатова Н.Є., Балева Н.М. (2017). Ефективність фінансового співробітництва на міжнародному рівні. *Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПП ім. І. Сікорського «Актуальні проблеми економіки та управління»*. № 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102604/97680> (дата звернення: 29.12.2019).

- Смагло О.В. (2018). Стан та перспективи розвитку співпраці між Україною та міжнародними інституціями. *Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство. Електронне наукове фахове видання*. Вип. 14. С. 856-861.
- Терещенко Г.М., Капленко О.І., Северіна Х.І. (2017). Проблеми та перспективи залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій. *Наукові праці НДФІ*. № 3 (80). С. 111-120.
- Третяк В.П. (2013). Комплексна оцінка ефективності інвестиційного проекту розвитку соціальної інфраструктури організації залізничному транспорту з урахуванням його впливу на соціально-економічний розвиток регіону. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. № 2. С. 107-112.
- Урядовий портал (2019). Міністерство фінансів відкрило ще одну базу даних в сфері публічних фінансів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ministers-tvo-finansiv-vidkrilo-shche-odnu-bazu-danih-v-sferi-publichnih-finansiv> (дата звернення: 29.12.2019).
- Шатковська А.О. (2006) Взаємовідносини України з міжнародними фінансовими організаціями. Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01. Нац. акад. держ. податк. служби України. Ірпінь. 19 с.
- Школа І.М., Короп Б.М. (2010) Методичні підходи до оцінки ефективності транскордонного співробітництва. *Збірник наукових праць. Економічні науки (ПВНЗ «Буковинський університет»)*. Вип. 6. С. 199-208. URL: http://zbirnuk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/17_1.pdf (дата звернення 25.12.2019).
- Campbell Thomson C., Goodwin J. (2005, March) Evaluation of PPP projects financed by the EIB. Evaluation Report., EIB. URL: https://www.eib.org/attachments/ev/ev_ppp_en.pdf (дата звернення: 25.12.2019).
- CAO (2012). CAO Audit of a Sample of IFC Investments in Third-Party Financial Intermediaries. Washington. 2012. URL: http://www.cao-ombudsman.org/newsroom/archive/documents/Audit_Report_C-I-R9-Y10-135.pdf (дата звернення: 20.12.2019).
- Corporate-Policy Project Rating (GPR). (2013). *KfW DEG*. URL: <https://docplayer.net/18419410-Corporate-policy-project-rating-gpr.html> (дата звернення: 01.12.2019).
- DANIDA (2017). Strategy document. The Ministry of Foreign Affairs' Strategy for The Investment Fund for Developing Countries 2017-2021. Ministry of Foreign Affairs of Denmark.
- Development Effectiveness Rating (DERa). (2018). *KfW. DEG*. URL: https://www.deginvest.de/DEG-Documents-in-English/About-us/What-is-our-impact/Policy-brief_EN_final.pdf (дата звернення: 01.12.2019).
- Edwards S. (11 October, 2017). IFC's new way to measure development impact: 'An art as much as a science'. *Devex*. URL: <https://www.devex.com/news/ifc-s-new-way-to-measure-development-impact-an-art-as-much-as-a-science-91258> (дата звернення: 05.12.2019).
- Eurodad (2015). Monitoring and evaluation at Development Finance Institutions. A Eurodad briefing paper, June. URL: <https://eurodad.org/files/pdf/5593a351e4e76.pdf> (дата звернення: 21.11.2019).
- European Union (2014, December). Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects. Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020. Regional and Urban Policy. *European Union*. URL: https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf (дата звернення: 25.12.2019).
- FMO (2014). Annual Report and Accounts. URL: https://reporting.fmo.nl/FbContent.ashx/pub_1000/downloads/v181120143954/FMO%20Annual%20Report%20and%20Accounts%202014.pdf (дата звернення 05.12.2019)
- FMO (2019, March). Impact model Methodology. The Hague. URL: <https://www.fmo.nl/library/download/urn:uuid:d85800f8-607a-4118-bb7a-059392b8c869/fmo+impact+model+%26+methodology.pdf> (дата звернення: 01.12.2019).

- Global Transparency Initiative. (2006). Transparency Charter for International Financial Institutions: Claiming our Right to Know. Cape Town. GTI. URL: http://www.ifitransparency.org/doc/charter_en.pdf (дата звернення: 20.12.2019).
- HIPSO (2019a). Indicators. URL: <https://indicators.ifipartnership.org/indicators/> (дата звернення: 26.12.2019).
- HIPSO (2019b). Background. Why Harmonized Indicators are Important. URL: <https://indicators.ifipartnership.org/background-2/#toggle-id-1> (дата звернення: 05.12.2019).
- IEG (2011). Assessing IFC's Poverty Focus and Results. Washington. The Independent Evaluation Group. URL: http://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/reports/ifc_poverty_full_eval.pdf (дата звернення: 01.12.2019).
- IESE. Business School, University of Navarra (2018, April). Draft proposal for an evaluation methodology for 'people-first' public-private partnerships. Specialist Centre on PPP in Smart & Sustainable Cities. URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/ceci/documents/2018/PPP/Forum/Documents/Draft_Proposal_for_Evaluation_Methodology_for_People_First_PPPs.pdf (дата звернення: 25.12.2019).
- IFC (2013, January). IFC Jobs Study. Assessing Private Sector Contributions to Job Creation and Poverty Reduction. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/157191468326714061/pdf/835080WP0IFC0J00Box382079B00PUBLIC0.pdf> (дата звернення: 05.12.2019).
- IFC (2018). How IFC Measures the Development Impact of its Interventions. *IFC*. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/af1377f3-4792-4bb0-ba83-a0664dda0e55/201806_IFC-AIMM-Brochure.pdf?MOD=AJPERES&CVID=mfbcmgf (дата звернення: 05.12.2019).
- IFC (2019). DOTS Indicator Framework. *IFC*. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/287171468326410253/pdf/835210WP0IFC0D00Box382079B00PUBLIC0.pdf> (дата звернення: 05.12.2019).
- Ismail, K., Takim, R., Nawawi, A. H., Egbu, C. (2010) Public Sector Comparator (PSC): A Value for Money (VFM) Assessment Instrument for Public Private Partnership (PPP). URL: http://www.irbnet.de/daten/iconda/CIB_DC24084.pdf (дата звернення: 25.12.2019).
- Lemma A. F. (2015, February). Development Impact of DFIs. What are their impacts and how are they measured? Overseas Development Institute. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08992e5274a27b200014f/Development-Impact-of-DFIs.pdf> (дата звернення: 05.12.2019).
- Memorandum (12 October, 2013). Memorandum regarding IFIs Harmonized Development Results Indicators for Private Sector Investment Operations among the following International Financial Institutions. URL: https://indicators.ifipartnership.org/wp-content/uploads/2014/06/harmonization_mou_14pg.pdf (дата звернення: 25.12.2019).
- OECD (2010). Guidance for the 2011 Survey on Monitoring the Paris Declaration. *OECD Publishing*. 90 p. URL: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC/EFF%282010%2910&docLanguage=En> (дата звернення: 25.12.2019).
- OECD (2011). Busan Partnership for Effective Development Co-operation. Fourth High Level Forum on Aid Effectiveness, Busan, Republic of Korea. (29 November – 1 December 2011). URL: <https://www.oecd.org/dac/effectiveness/49650173.pdf> (дата звернення: 01.12.2019).
- OECD (2015). An Alternative/Expanded Institutional Approach for ODA Eligibility of Private Sector Instruments. *OECD Publishing*. URL: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC/STAT/RD%282015%293/RD5&docLanguage=En> (дата звернення: 01.12.2019).
- Romero, M. (2014). A Private Affair. *Eurodad*. URL: <http://www.eurodad.org/files/pdf/53be474b0aefa.pdf> (дата звернення: 20.12.2019).

The United Nation Human Rights Committee (2019). *The United Nation Human Rights Committee*. URL: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/ccpr/pages/ccprindex.aspx> (дата звернення: 20.12.2019).

UNIDO (2019). What is the four-eyes principle? *UNIDO*. URL: <https://www.unido.org/overview/member-states/change-management/faq/what-four-eyes-principle> (дата звернення: 05.12.2019).

United Nations (2011). *Guiding Principles on Business and Human Rights*. New York and Geneva. United Nations. URL: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf (дата звернення: 20.12.2019).

World Bank (2012). *World Development Report 2013 Overview: Jobs*. Washington, DC: World Bank. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0.

References

Belorus, O.G., Matseiko, Y.M., & Viter, I.I. (2009). *EU Global Strategies*. Head of the authoring team and scientific editing - AG Belorus. State Higher Educational Institution "Kyiv National Economic University named after V. Hetman", Institute of World Economy and International Relations of NAS of Ukraine, International Institute of Global Studies, Kyiv [in Ukrainian].

Vishnevsky, V.P., & Knyazev, S.I. (2017). The Smart Industry: Perspectives and Challenges. *Economy of Ukraine*, 7, pp. 22-37. [in Ukrainian].

Gazuda, L.M., & Rubish, M.A. (2015). *Realization of joint projects of cross-border cooperation*. Publishing office Sabov. Uzhhorod [in Ukrainian].

Galchinsky, A.S., Geyets, V.M. & Babenko, S.G., etc. (2004). *Strategy for Economic and Social Development of Ukraine (2004 - 2015) "Towards European Integration"*, Kyiv [in Ukrainian].

Ivanov, S.M., Savostyanenko, M.V., & Klymenko, K.V. (2019). *Topical Issues of Activity of Financial Institutions of Development: General Assessment and Ukrainian Practice*. *Research Papers of Research Fi-*

nancial Institute. Scientific collection, 2 (87), pp. 76-94 [in Ukrainian].

Kvasha, O.S. (2016). Trends in cooperation between Ukraine and international financial institutions: current status and prospects for expansion. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, 7 (1), pp. 57-162 [in Ukrainian].

Kvasha, O.S., & Tsiganov, S.A. (2014). Ukraine's cooperation with international financial institutions - analysis and prospects for cooperation. *Scientific Bulletin of the Mykolayiv National University named after V.O. Sukhomlinsky. Economic sciences*, 5.3 (112), pp. 65-71 [in Ukrainian].

Mikula, N. (2004). *Inter-territorial and cross-border cooperation: a monograph*, Lviv. IRD NAS of Ukraine [in Ukrainian].

Ministry of Finance of Ukraine (2017). *Plan of Measures for Implementation of the Strategy for Reforming the Public Financial Management System for 2017-2020*. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on May 24, 2017 no. 415-p. *Ministry of Finance of Ukraine*. Retrieved from <https://minfin.gov.ua/news/view/kabmin-ukhvalyv-stratehiu-upravlinnia-derzhavnymy-finansamy-na-roky?category=bjudzhet> [in Ukrainian].

Ministry of Finance of Ukraine (2018a). *Strategic Plan of Activity of the Ministry of Finance of Ukraine*. *Ministry of Finance of Ukraine*. Retrieved from <https://mof.gov.ua/en/strategichnij-plan-dialnosti-minfinu> [in Ukrainian].

Ministry of Finance of Ukraine (2018b). *The concept of improving the efficiency of implementing joint projects with IFIs*. *Ministry of Finance of Ukraine*. Retrieved from <https://mof.gov.ua/en/news/kabinet-ministriv-skhvalyv-kont-septsiiu-pidvyshchennia-efektyvnosti-vprovadzhennia-spilnykh-zmfo-proektiv> [in Ukrainian].

Naumenkova, S., & Ovsyannikova, Ya. (2013). Features of evaluating the effectiveness of public-private partnership projects: foreign experience and Ukrainian practice. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu ime*

- ni Tarasa Shevchenka. *Ekonomika*, 134, pp. 47-51 [in Ukrainian].
- Proskura, V.F., & Fozekosh, M.L. (2018). Challenges and prospects for cross-border cooperation at local level. *Mukachevo State University. Economy and society. Electronic scientific professional publication*, 14, pp. 139-146. [in Ukrainian].
- Skorobogatova, N.E. & Baleva, N.M. (2017). Effectiveness of financial cooperation at the international level. *Collection of scientific works of young scientists of the Faculty of Management and Marketing of the Sikorsky I. Polytechnic Institute of Ukraine "Actual problems of economy and management"*, 11. Retrieved from <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102604/97680> [in Ukrainian].
- Smoglo, O.V. (2018). Status and prospects of development of cooperation between Ukraine and international institutions. *Mukachevo State University. Economy and society. Electronic scientific professional publication*, 14, pp. 856-861 [in Ukrainian].
- Tereshhenko, H. M., Kaplenko, O. I., & Severina, Kh. I. (2017). Problems and prospects of attracting financial resources of IFIs . *Scientific works of the «Research Financial Institute»*, 3, pp. 111-119 [in Ukrainian].
- Tretyak, V.P. (2013). Comprehensive evaluation of the effectiveness of the investment project for the development of the social infrastructure of the railway transport organization, taking into account its impact on the socio-economic development of the region. *Problems and prospects of entrepreneurship development*, 2, pp. 107-112 [in Ukrainian].
- State portal (2019). The Ministry of Finance has opened another public finance database. Government Portal. *State portal*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/en/news/ministerstvo-finansiv-vidkrilo-shchednu-bazu-danih-v-sferi-publichnih-finansiv> [in Ukrainian].
- Shatkovskaya, A.O. (2006). Relations between Ukraine and international financial organizations: Abstract of the dissertation of the candidate of economic sciences: speciality 08.04.01. Nat. Acad. state. tax. services of Ukraine, Irpin, 19 p. [in Ukrainian].
- Shkola, I.M., & Korop, B.M. (2010) Methodical approaches to assessing the effectiveness of cross-border cooperation. *Economics (private higher education institution "University of Bukovina")*, 6, 199-208. Retrieved from http://zbir.nuk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/17_1.pdf [in Ukrainian].
- Campbell Thomson, C. & Goodwin, J. (2005, March) Evaluation of PPP projects financed by the EIB. Evaluation Report., *EIB*. Retrieved from https://www.eib.org/attachments/ev/ev_ppp_en.pdf
- CAO (2012). CAO Audit of a Sample of IFC Investments in Third-Party Financial Intermediaries. Washington. *CAO*. Retrieved from http://www.cao-ombudsman.org/newsroom/archive/documents/Audit_Report_C-I-R9-Y10-135.pdf
- Corporate-Policy Project Rating (GPR). (2013). *KfW DEG*. Retrieved from <https://docplayer.net/18419410-Corporate-policy-project-rating-gpr.html>
- DANIDA (2017). Strategy document. The Ministry of Foreign Affairs' Strategy for The Investment Fund for Developing Countries 2017-2021. Ministry of Foreign Affairs of Denmark.
- Development Effectiveness Rating (DERa). (2018). *KfW. DEG*. Retrieved from https://www.deginvest.de/DEG-Documents-in-English/About-us/What-is-our-impact/Policy-brief_EN_final.pdf
- Edwards S. (2017, October 11). IFC's new way to measure development impact: 'An art as much as a science'. *Devex*. Retrieved from <https://www.devex.com/news/ifc-s-new-way-to-measure-development-impact-an-art-as-much-as-a-science-91258>
- Eurodad (2015). Monitoring and evaluation at Development Finance Institutions. A Eurodad briefing paper, June. *Eurodad*. Retrieved from <https://eurodad.org/files/pdf/5593a351e4e76.pdf>
- European Union (2014, December). Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects. Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020. Regional and Urban Policy. *European Union*. Retrieved from

- https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf
- FMO (2014). Annual Report and Accounts. *FMO*. Retrieved from https://reporting.fmo.nl/FbContent.ashx/pub_1000/downloads/v181120143954/FMO%20Annual%20Report%20and%20Accounts%202014.pdf
- FMO (2019, March). Impact model Methodology. The Hague. *FMO*. Retrieved from <https://www.fmo.nl/1/library/download/urn:uuid:d85800f8-607a-4118-bb7a-059392b8c869/fmo+impact+model+%26+methodology.pdf> (last accessed: 12.01.2019).
- Global Transparency Initiative (2006). Transparency Charter for International Financial Institutions: Claiming our Right to Know. Cape Town. *GTI*. Retrieved from http://www.ifitransparency.org/doc/charter_en.pdf
- HIPSO (2019a). Indicators. *HIPSO*. Retrieved from <https://indicators.ifipartnership.org/indicators/>
- HIPSO (2019b). Background. Why Harmonized Indicators are Important. *HIPSO*. Retrieved from <https://indicators.ifipartnership.org/background-2/#toggle-id-1>
- IEG (2011). Assessing IFC's Poverty Focus and Results. Washington. *The Independent Evaluation Group*. Retrieved from http://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/reports/ifc_poverty_full_eval.pdf
- IESE. Business School, University of Navarra (2018, April). Draft proposal for an evaluation methodology for 'people-first' public-private partnerships. Specialist Centre on PPP in Smart & Sustainable Cities. *UNECE*. Retrieved from https://www.unece.org/fileadmin/DAM/ceci/documents/2018/PPP/Forum/Documents/Draft_Proposal_for_Evaluation_Methodology_for_People_First_PP_Ps.pdf
- IFC (2013, January). IFC Jobs Study. Assessing Private Sector Contributions to Job Creation and Poverty Reduction. *The World Bank*. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/157191468326714061/pdf/835080WP0IFC0J00Box382079B00PUBLIC0.pdf>
- IFC (2018). How IFC Measures the Development Impact of its Interventions. Retrieved from https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/af1377f3-4792-4bb0-ba83-a0664dda0e55/201806_IFC-AIMM-Brochure.pdf?MOD=AJPERES&CVID=mfbcmgf
- IFC (2019). DOTS Indicator Framework. *IFC*. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/287171468326410253/pdf/835210WP0IFC0D00Box382079B00PUBLIC0.pdf>
- Ismail, K., Takim, R., Nawawi, A. H. & Egbu, C. (2010) Public Sector Comparator (PSC): A Value for Money (VFM) Assessment Instrument for Public Private Partnership (PPP). Retrieved from http://www.irbnet.de/daten/iconda/CIB_DC24084.pdf
- Lemma, A. F. (2015, February). Development Impact of DFIs. What are their impacts and how are they measured? Overseas Development Institute. Retrieved from <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08992e5274a27b200014f/Development-Impact-of-DFIs.pdf>
- Memorandum (2013, October 12). Memorandum regarding IFIs Harmonized Development Results Indicators for Private Sector Investment Operations among the following International Financial Institutions. Retrieved from https://indicators.ifipartnership.org/wp-content/uploads/2014/06/harmonization_mou_14pg.pdf
- OECD (2010). Guidance for the 2011 Survey on Monitoring the Paris Declaration. *OECD Publishing*. Retrieved from <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC/EFF%282010%2910&docLanguage=En>
- OECD (2011). Busan Partnership for Effective Development Co-operation. Fourth High Level Forum on Aid Effectiveness, Busan, Republic of Korea. (29 November – 1 December 2011). *OECD*. Retrieved from <https://www.oecd.org/dac/effectiveness/49650173.pdf>
- OECD (2015). An Alternative/Expanded Institutional Approach for ODA Eligibility of Private Sector Instruments. *OECD Publishing*. Retrieved from <http://www.oecd.org/>

officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC/STAT/RD%282015%293/RD5&docLanguage=En

Romero, M. (2014). A Private Affair. *Eurodad*. Retrieved from <http://www.eurodad.org/files/pdf/53be474b0aefa.pdf>

The United Nation Human Rights Committee (2019). *The United Nation Human Rights Committee*. Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/ccpr/pages/ccprindex.aspx>

UNIDO (2019). What is the four-eyes principle? *UNIDO*. Retrieved from

<https://www.unido.org/overview/member-states/change-management/faq/what-four-eyes-principle>

United Nations (2011). Guiding Principles on Business and Human Rights. New York and Geneva. *United Nations*. Retrieved from http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

World Bank (2012). *World Development Report 2013 Overview: Jobs*. Washington, DC: World Bank. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0.

Сергей Николаевич Иванов,

канд. экон. наук, доцент

E-mail: ivanovsn1954@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3994-280X>;

Екатерина Владимировна Клименко,

канд. экон. наук

E-mail: klymenko_kateryna@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8295-1333>;

Максим Владимирович Савостьяненко

E-mail: savomax@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-6712-5831>

Государственное учебно-научное учреждение
«Академия финансового управления»

бульвар Дружбы народов, 38, г. Киев, 01014, Украина

СИСТЕМЫ МОНИТОРИНГА И ОЦЕНКИ ПРОЕКТОВ ФИНАНСОВЫХ ИНСТИТУТОВ РАЗВИТИЯ: АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР

В современных условиях одним из важнейших вопросов развития сотрудничества с международными финансовыми институтами является повышение результативности совместных проектов и программ. Насущная проблема заключается в развитии и совершенствовании отечественных норм и правил, их гармонизации с европейскими и мировыми подходами (с учетом выбранного вектора развития) для предотвращения или снижения рисков в процессе подготовки, реализации, мониторинга, управления и оценки результативности таких проектов и программ.

Исследованы подходы к системам мониторинга и оценки эффективности деятельности финансовых институтов развития, активно способствующим развитию общества, включая достижение Целей устойчивого развития, которые были утверждены в 2015 г. на саммите ООН. Доказано отсутствие единой методик многокритериального оценивания эффективности проектов, реализуемых с участием финансовых институтов развития.

Рассмотрены следующие международные методик, используемые при мониторинге и оценке эффективности проектов финансовых институтов развития: рейтинг проектов корпоративной политики (Corporate-Policy Project Rating); рейтинг эффективности развития (Development Effectiveness Rating – DERa); методология модели влияния нидерландской ФМО; модель критериев успеха (Success Criteria Model); модель влияния на развитие (Development Impact Model – DIM); системы оценки Международной финансовой корпора-

ции – система отслеживания результатов развития (Development Outcome Tracking System – DOTS) и система измерения и мониторинга ожидаемого воздействия (The Anticipated Impact Measurement and Monitoring System – AIMM).

Подчеркнуто, что подходы к мониторингу и оценке участия финансовых институтов развития в проектах по повышению эффективности экономик стран, в которые направлены инвестиции, должны учитывать реализацию следующих составляющих: управление развитием; влияние на развитие; эффективность; финансовая комплементарность.

Обосновано, что для дальнейшего сотрудничества Украины с финансовыми институтами развития в вопросах повышения его эффективности следует разработать подход, который бы учитывал различные аспекты, связанные с эффективностью проектов: как с финансовой стороны, так и со стороны достижения определенных социальных, количественных, качественных и других показателей и индикаторов, отражающих степень достижения тех или иных целей устойчивого развития.

Ключевые слова: международное финансовое сотрудничество, финансовые институты развития, результативность и эффективность реализации проектов, Цели устойчивого развития, комплексная оценка проектов, мониторинг проектов, управление, влияние на развитие, эффективность, финансовая комплементарность.

JEL: E42, F30, F32

Serhii M. Ivanov,

PhD in Economics, Associate Professor

E-mail: ivanovsn1954@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3994-280X>;

Kateryna V. Klymenko,

PhD in Economics

E-mail: klymenko_kateryna@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8295-1333>;

Maksym V. Savostianenko

E-mail: savomax@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-6712-5831>

State Educational and Scientific Institution

«Academy of Financial Management»

38 Druzhby Narodiv Boulevard, Kyiv, 01014, Ukraine

SYSTEMS OF MONITORING AND EVALUATION OF THE FINANCIAL DEVELOPMENT INSTITUTION'S PROJECTS: AN ANALYTICAL REVIEW

In modern conditions, one of the most important issues in cooperation' development with International financial institutions is an increasing the effectiveness of joint projects and programs. An urgent problem is the development and improvement of national norms and rules and their harmonization with European and world approaches (taking into account the chosen development vector) to prevent or reduce risks in the process of preparing, implementing, monitoring, managing and evaluating the effectiveness of such projects and programs.

The paper explores approaches to monitoring and evaluating the effectiveness of financial development institutions' projects, which actively contribute to the advance of society, including the achievement of Sustainable Development Goals, which were approved at the 2015 UN Summit. A critical analysis of the existing methodological and theoretical approaches proved the absence of a unified methodology for multi-criteria evaluation of the effectiveness of projects, implemented with the participation of financial development institutions.

In particular, the authors focused attention and examined the following international methodologies, used in monitoring and evaluating the effectiveness of financial development institutions' projects, namely: the Corporate-Policy Project Rating (CPR); Development Effectiveness Rating (DERa); the Dutch Impact Model Methodology (IMM), Success Criteria Model, Development Impact Model (DIM), the International Finance Corporation's valuation systems: Development Outcome Tracking System (DOTS) and The Anticipated Impact Measurement and Monitoring System (AIMM).

It is noted, that approaches to monitoring and evaluating the financial development institutions' participation in projects, devoted to improve the effectiveness of the countries' economies, in which investments are directed, should take into account the implementation of the following four components: 1) governance, 2) development impact, 3) effectiveness and 4) financial additionality.

It was emphasized that regarding further cooperation of Ukraine with financial development institutions on the issues of development and improvement of its efficiency, there should be found or developed an approach, which would take into consideration the accumulated experience and various aspects, related to the project effectiveness: both from the financial side and the achievement of certain social, quantitative, qualitative and other parameters and indicators, reflecting the degree of achievement of particular Sustainable Development Goals.

Keywords: international financial cooperation, financial development institutions, the effectiveness and efficiency of the projects' implementation, the Sustainable Development Goals, a comprehensive evaluation of projects, project monitoring, governance, development impact, effectiveness, financial additionality.

JEL: E42, F30, F32

Формат цитування:

Іванов С.М., Клименко К.В., Савостьяненко М.В. (2020). Системи моніторингу та оцінки проєктів фінансових інститутів розвитку: аналітичний огляд. *Економіка промисловості*. № 1 (89). С. 75-97. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2020.01.075>

Ivanov, S., Klymenko, K., Savostianenko, M. (2020). Systems of monitoring and evaluation of the financial development institution's projects: an analytical review. *Econ. promisl.*, 1(89), pp. 75-97. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2020.01.075>

Надійшла до редакції 30.01.2020 р.